

Információs kor

Napjainkban egy egész korszak ér véget és köszönt be egy új. Miként arról korábban már írtam,¹ a tömegkort az információs kor váltja fel.

A kérdés csak az lehet, hogy ez a korszak valóban beköszöntött-e már vagy csak a közeljövőben fog elérkezni. A magam részéről ennek a korszaknak a kezdetét az 1996-os évhez, az internet *elterjedéséhez* kötöm. Az internet már ennél korábban is létezett, hiszen Tim Berners-Lee (1955–) a HTTP protokollt már 1989 novemberében kidolgozta. Ezt követően az első internetes böngésző, a WorldWideWeb forráskódját 1993 áprilisában tették nyilvánossá és ingyenessé² (később Nexus lett a neve, hogy ne legyen összetéveszthető a WWW protokollal). Ezért az internet létrejöttét egyesek 1994-re teszik, de ekkoriban még egyáltalán nem volt széles körben *elterjedt*, még mindig csak egy nagyon szűk (főként tudományos, intézményi és számítógépes) felhasználói réteg ismerte és használta.

Az az időpont, amikor az internet valóban széles körben *elterjedt*, a háztartásoktól a civil szervezetekig, az állami intézményektől a magánvállalkozásokig, akkor következett be, amikor az internet fogalmát és hasznát, azt, hogy mire is való tulajdonképpen, a széles felhasználói réteg, az egyszerű emberek, az új információs kor hordozói is megismerték és használatba vették. Ekkor kezdtek tömegével megjelenni az interneten a különféle honlapok, az utazási irodáktól a kormányzati szociális, adóhivatali portálokig, a közösségi médiáig stb.

Én a magam részéről az internetről először 1996 októberében hallottam, amikor Bill Clinton, amerikai elnök nyilatkozatáról az „információs szupersztráda” fényes jövőjét illetően³ a Magyar Televízió híradója is beszámolt. Én ezt az eseményt tekintem az internet és az információs kor megszületésének. Az internet ugyanis ekkor vált igazán széles körben ismertté és ekkortól kezdett az élet minden egyes részterületére kiterjedni. Ekkor kezdtük kérdezgetni mi magunk is, hogy mi is az az információs szupersztráda és mire való? Az a kis rimaszombati civil szervezet (mely azóta a régió vezető közösségi alapítványa⁴ lett), mely 1996 nyarán alakult meg, s melyben alapító tagként akkor kezdtem dolgozni, az első használt számítógépét egy másik civil szervezettől (Fórum Intézet) kapta ajándékba, az októberi hónapot követően azonban hamarosan maga is csatlakozott az internetre (Szlovákiában magára az internet bevezetésére is csak ekkortól nyílt lehetőség, attól fogva, amikor az első internetes szolgáltató cégek megjelentek a piacon). Fél év múlva már a világhálón kommunikáltunk az egész világgal, amire 1996 októbere előtt nem lett volna lehetőség, mert nem is lett volna kivel és mivel kommunikálni. Ettől fogva viszont már mindenkiel azonnal kapcsolatba tudtunk lépni. És rajtunk kívül (csak) ekkor került ugyanebbe a helyzetbe a fejlett világ lakosságának túlnyomó része is. Ennek az 1996-os beszédnek tehát még ránk, ott a periférián is óriási volt a hatása. Az viszont korábban a mi figyelmünket is teljesen elkerülte, hogy 1994-ben Tim Berners-Lee létrehozta a World Wide Web Consortiumot és ugyanebben az évben sor került az első nemzetközi internetes konferenciára (amitől fogva az internet létrejöttét számítani szokták). Ha az internet esetleg valóban ekkor is jött létre, az információs korra ez semmiképpen sem érvényes.

(1993 januárjában még világszerte csak 50 webszerver létezett, októberben már több mint 500, de 1994 végére a felhasználók száma a mainak még mindig csak a töredékét, mintegy 21 milliót tette ki. Ez év áprilisában jelent meg a Mosaic Netscape (később Netscape) böngésző. 1994 májusában Robert Caillau a CERN-ben megrendezte az első nemzetközi WWW konferenciát. 1996 decemberében az internetnek már világszerte csaknem 75 millió felhasználója volt, az egy évvel korábbi mintegy 40 millióval szemben,⁵ és az amerikai vállalatok számára nyilvánvalóvá vált, hogy nem halasztható tovább belépésük az internet világába. 1997-ben Magyarország elindította a Sulinet programot, mely a világon elsőként tűzte ki azt a célt, hogy minden (közép)iskolát csatlakoztasson az internethez.)

Bill Clinton bejelentése mögött persze Al Gore alelnök állt, aki a környezetvédelem ügye mellett a modern információs technológiák fejlesztését és bevezetését is mindig a szívében viselte, (politikailag) tevékenyen elő is mozdította. (Maga az információs szupersztráda, information superhighway kifejezés is tőle származik.) Sajnálatos, hogy az amerikaiak 2000-ben egy ilyen intelligens ember helyett a nem annyira intelligens George W. Bush személyében mindössze 537 floridai szavazattal választottak elnököt, miközben országosan Al Gore 543 895 szavazattal kapott többet. (Napjainkban ugyanez a sajátos amerikai választási rendszer tette lehetővé, hogy az ugyancsak demokrata Hillary Clinton helyett a nála ezúttal jobbnak tűnő republikánus Donald Trump legyen az elnök, aki azonban országosan ugyancsak 3 millióval kevesebb szavazatot kapott, mint az ellenfele.) Ennek a 2000-es választásnak lett következménye, az Al-Kaida és a tálibok afganisztáni megerősödése, a 2001. szeptember 11-i New York-i terrortámadás („a III. világháború” kitörése), a (második) iraki háború (2003–2011), az Iszlám Állam kialakulása és napjaink migrációs válsága, mely folyamatnak ma még nem is láthatjuk minden egyes negatív fejleményét. Ha Bush helyett Gore lett volna az elnök, a történelem és az információs kor kezdete is egy teljesen más, sokkal pozitívabb irányt vehetett volna. Ez azonban már nem ennek a cikknek a témája.

Az internet elvét eredetileg az amerikai hadsereg számára dolgozták ki, olyan független hálózatként, melynek nincs egyetlen központja, s így azt nem is lehet elfoglalni és kiiktatni, megszakítva ezzel a kommunikációt. Ezáltal azonban maga a kommunikáció is nyílt csatornákon folyik és a résztvevői is visszakövethetők. Az anonim kommunikáció biztosítása érdekében ezért az 1990-es évek közepén az amerikai tengerészgyalogság javasolta, majd a DARPA projekt 1997-ben továbbfejlesztette azt az elvet, hogy kódolt módon lehessen kommunikálni az interneten keresztül is, a hírszerzési információk továbbítására. Ezért dolgozták ki a mai Tor böngésző (Tor browser) elvét. Ha azonban az interneten csak ők kommunikálnának ezen a kódolt csatornán keresztül, mindenki tudná, hogy ők cserélnek információt. 2003-ban (egy évvel a végleges kifejlesztése után) ezért a Tor szoftver forráskódját nyilvánosságra hozták, amivel kialakult az internet anonim használatának a lehetősége és vele az ún. Darknet (fekete világháló, noha a törökök időnként a Tor böngészőt is blokkolják). Ez pedig ideális lehetőséget biztosít arra, hogy a drogkereskedők a virtuális pénzek (Bitcoin, Zcash, BlackCoin, Dash, Litecoin, Ripple stb.) által itt mossák tisztára a pénzeiket (ez teszi ki a darknet legnagyobb részét); az adathalász bűnözők itt árulják az ellopott személyi adatokat és jelszókat; itt lehet venni hamisított és illegális termékeket (Silk Road – kábítószeres, hamis gyógyszerek), itt lehet illegális játékokdalakat látogatni, a pedofilok itt építik ki a világméretű hálózataikat, a terroristák pedig így kerülnek el a lelepleződést (mivel

a szerveket nem lehet lokalizálni, az egyes honlapokat sem lehet visszakövetni). És ezzel a korábbiakhoz képest nemcsak a legális gazdasági szereplők, hanem a pedofil hálózatok, a terroristák és a bűnözők lehetőségei is meghatványozódnak.

Egy eredetileg nyitott hálózat (és maga a [korlátlan] nyitottság elve mindenféle értelemben: a „nyílt társadalomtól” kezdve a szabadkereskedelemig) tehát ahhoz fog vezetni, hogy az ellenőrzés formáinak egyre újabb típusai fognak kialakulni. Mivel a modern (liberális), erkölceit vesztett ember képtelen az önkorlátozásra, a korlátot az állami ellenőrző szervek fogják számára felállítani, ami pedig az olyannyira ajnározott (korlátlan) szabadság csökkenését fogja eredményezni. (Ezt már ma is láthatjuk, amikor az amerikai iskolák nagy részébe csak fém-detektoros kapun keresztül lehet belépni, amikor a korlátlan bevándorlás engedélyezése miatt le kell vennünk a cipőnket, mielőtt repülőre szállunk, amikor már nemcsak az Európába való belépést, de a kilépést is ellenőrzik; amikor nem merünk elmenni a karácsonyi vásárba, mert terrortámadás várható; amikor estefelé egyes nyugat-európai városokban egy magányos nőnek veszélyessé vált egyedül tartózkodni az utcán stb.)

Egy másik, az előbbtől alapvetően különböző korszak beköszöntének új társadalmi, gazdasági, kulturális, politikai stb. következményei, jellemzői is lesznek és vannak. A már korábban is közölt összefoglaló táblázatban⁶ az információs kort jelző alsó sor még üres, de előre vetíti, hogy ennek a korszaknak is ugyanolyan társadalmi rendszerei, államformái és kormányzati rendszerei lesznek, mint a korábbiaknak. (A táblázatban a történelmi korszakok újfajta meghatározását fektettük le: őskor–ókor–középkor–tömegkor–információs kor. Az újkor és a legújabb kor 200-300 év múlva az akkori emberek számára már bizonyára nem lesz legújabb kor [helyette inkább a saját korszakukat fogják a legújabbnak tekinteni és mi sem sajátíthatjuk ezt ki a saját korszakunk részére], ezért ezek számára helyesebb egy másik elnevezést használni. A tömegkor megnevezés mindkét korszakot a megfelelő módon magában foglalja és egyben jól kifejezi ezen korszakok társadalmi jellegét is. Ha ezen korszakokat még nagyobb időegységekre akarjuk osztani, azt is mondhatjuk, hogy az első három korszak, az emberiség létezésének első 200 ezer vagy 10 ezer éve, a *kézművesség korszaka* volt [természetes anyagokból {kő, fa, csont, agyag, fémek stb.} kézi eszközök előállítására és használatára, melyhez a növénytermesztés és a háziipar feltalálása után az állati munkaerő társult], az utóbbi kettő [tömegkor és információs kor] pedig *technikai korszaknak* nevezhető [a kézi és állati munkaerőt kiszorítja a gépi munkaerő, megjelennek a mesterséges anyagok {műanyagok, ipari gyémántok, üveghab, nanocsövek stb.} és az eladásra szánt szellemi termékek]. Talán újabb 200 ezer évet kell várunk arra, hogy ezt egy harmadik nagyobb korszak váltsa fel, mely vélhetőleg valamilyen energetikai vagy virtuális alapon fog állni, amikor egy hosszú fizikai létet esetleg egy virtuális lét is követhet, amikor a tudatunk egyszerűen letölthető lesz egy testen kívüli adathordozóra – miként annak elvi lehetősége már ma is fennáll. A távoli jövő egy újabb lehetséges alternatívájaként tekinthetünk az általános úrkorszak eljövételére is, amikor az emberiség az életterét a naprendszeren túl kiterjeszti a szomszédos csillagok bolygóira is, s ilyen esetben ez a korszak már a Földön kívüli történelmet is magában fogja foglalni.)

| Korszak ↓ | Társadalmi rendszer ↓ | Államforma → Kormányzati rendszer → | | KÖZTÁRSASÁG | | MONARCHIA | |
|---|--|--|--|---|--|-----------|--|
| | | demokrácia | diktatúra | demokrácia | diktatúra | | |
| Ókor (Kr. e. 3500 – Kr. u. 476) | Raktári redistributív rendszer (Kr. e. 8000 k. – Kr. u. 476) | Görög polisz (athéni típus) | Tirannisz (Athén) | Római királyság | Római császárság | | |
| Középkor (476–1640) | Feudalizmus (850 k. – 1848) | Örökös helytartóság (Németalföld) | Arisztokratikus köztársaság (Velence) | Nemesi köztársaság (Magyarország, Lengyelország) | Felvilágosult abszolútizmus | | |
| Tömegkor (1640–napjainkig [vagy 1996-ig]) | Tömegtársadalom (az 1860-as évektől) / Tömegkultúra (az 1820-as évektől) | Többpártrendszer | Katonai diktatúra | Kétpártrendszer (USA) | Király nélküli királyság (Magyarország 1919–45) | | |
| | | Emberarcú szocializmus (Csehszlovákia 1968), Gulyáskommunizmus (Magyarország 1966 után) | Hadikommunizmus, sztilinizmus, egypártrendszer (Szovjetunió) | Bhután (király-sági államszocializmus) | Nepotizmus (Észak-Korea, 1972–), Fasizmus (Olaszország 1922–1943) | | |
| Információs kor | Információs társadalom / kultúra (a közeljövőben [vagy 1996-tól]) | Polgári demokrácia | Gazdasági liberalizmus (Szingapúr) | Svéd modell, Nagy-Britannia | Másfélpártrendszer (Japán) | | |
| | | | | | | | |

Az új korszak *társadalmi és kulturális következményei* már ma is egyértelműen megnyilvánulnak. 1996-óta megszületett az első olyan generáció (az első tagjai már a 20-as éveikben járnak), ahol sohasem ismerték az elektromosság és az információs eszközök nélküli világot. Számukra már természetes, hogy mindenféle modern elektronikus berendezést használhatnak, sőt számukra az élet már elképzelhetetlen ezek nélkül. S miközben a mai idősebb, nyugdíjas generáció még a számítógép és az okostelefon használatát is legfeljebb csak nagy nehézségek árán tudja alapszinten elsajátítani, a modern Y- és Z-generáció ezekkel kel és fekszik, jár, ebédel és pihen, minden bennük rejlő lehetőséget teljes mértékben kihasznál. Közülük sokak ezek programozásában is járatosak. A fiatalok tehát a világtörténelem során (bizonyos területeken) először rendelkeznek több ismerettel, mint az idősek. Egy mesterséges internetes világban élnek, a közösségi média felületein kommunikálnak, sokszor akkor is, ha csak néhány helyiség választja el őket egymástól; itt ismerkednek meg másokkal, szereznek új „barátokat”, itt szerzik be és cserélik ki az információikat, itt döntenek el, hogy mit lehet és mit nem lehet kedvelni, mi és ki lesz népszerű.

Ez egyben a családi és a tényleges emberi kapcsolatok háttérbe szorulását is jelenti, amikor egy fiatal (szélsőséges esetben) otthonosabban mozog a kibertérben, mint a valós világban, elveszíti azon képességeket és ismereteket, hogy hogyan kell viselkednie vagy viszonyulnia egy közeli hozzátartozójához (nagyszülők, nagybácsi, nagynénik, unokatestvérek; Amerikában ez már ma sem újdonság, ahol a nagy távolságok miatt a gyermekek gyakran évente csak 2-3 alkalommal találkoznak a nagyszüleikkel). Az előre adott viselkedésformák, melyek a rokonság felé létrehozzák a kölcsönös kapcsolatok rendszerét, egy távoli világgá válik számukra. Az információs korban (hacsak a társadalmi trendek nem változnak) a családi nevelés szerepe egyre jelentéktelenebbé válik, mert a gyermekek a normákat és értékeket a családon kívüli közösségi médiából és az internet világából szerzik be, ahol a saját korosztályukra jellemző normákat és értékeket keresik (azokat, melyeket ők a maguk számára mérvadó normáknak és értékeknek tekintenek, s nem azokat, melyeket a szülei, ha akarnak sem tudnák a gyerekeik felé közvetíteni, mivel ezen normákkal és értékekkel már maguk sem rendelkeznek, hiszen a liberális „nevelés” elveinek megfelelően inkább a gyermekek barátainak, mint útmutatással szolgáló és szolgálni tudó szülőknek tekintik magukat; ezért is látható a fizetős csatornákon sok olyan dokumentumfilm, ahol – a „fejlett” nyugati világban – a gyermekek uralkodnak a szülők fölött, akik tanácstalanok a gyermeknevelés, a fegyelmezés, az útmutatás, a példaadás alapvető vagy bármiféle mikéntjei tekintetében).

A 19. század elejéig (az 1820-as évekig, a tömegkultúra színre lépéséig⁷) még létezett az közfelfogás, hogy az úriember fogalma megegyezik a félistenével. Így például Várad Péter (1455 k. – 1501) kalocsai érsek és Báthori Miklós (1434 k. – 1506) váci püspök humanista szellemi arisztokratizmusában az ember kiemelkedő képességek birtokában képes magát tovább teremteni, megistenülhet. Pápai Páriz Ferenc (és Bod Péter) szótárában (1708, 1801) a *semideus* fogalmának meghatározása: félisten, úri személy. Nagy Frigyes porosz király (1740–1786) véleménye szerint az ember a „szép lélek” birtokában képes félistenné válni. A 20. század végére ettől a szellemi magaslatról eljutottunk Sartre egzisztencialista filozófiájának zsákutcájáig, mely szerint mindenki isten akar lenni, de Isten nem létezik, ezért az ember (valójában az egzisztencialista tömegember) léte értelmetlen.⁸ A liberalizmus átlagolta a szabadságot azzal, hogy kijelentette, az ember azért szabad, mert szabadnak született, mindenféle egyéb szükséges követelmény nélkül is, ami óriási tévedés (hiszen szó szerint véve, csecsemő korában gyámoltásra szorult, nem rendelkezik szabad akarattal, sőt öntudattal sem, és már csak ezen okok mi-

att sem nevezhető szabadnak), hiszen az ember csak akkor szabad, ha *eléri*, megszerzi a szabadságot az olyan szellemi *követelményeknek* köszönhetően, mint a „szép lélek”, a félistenné válás. Ellenkező esetben (a szabad ember) azonos a vademberrel – ahogyan Victor Hugo mondta⁹ –, aki nem rendelkezik semmilyen kiemelkedő képességekkel (a legjobb esetben is csak átlagos képességei vannak), ezért nem is képes „tovább teremteni magát, félistenné válni”. Ehelyett inkább a vademberi állapot egyre mélyebb bugyraiba süllyed vissza. A liberalizmus ajánlata az embereknek tehát egy gyermekes szabadság – a felnőtt korban is. Az *Arábiai Lawrence* (1962) című angol film egyik jelenetében egy brit tiszt azt mondja az arabok vezetőjének, Fejszál hercegnek, hogy Anglia sokkal kisebb ország és a népessége is kisebb, mint az övé, de Anglia mégis sokkal sikeresebb, mert ott van *fegyelem*, az araboknál meg nincs. Nos, aki járt a mai Angliában (különösen estefelé egy tetszőleges angol város valamelyik szórakozóhelyének környékén), tudja, hogy egy ilyen mondat egy mai (angol) filmben már nem hangozhat el, mert 1962 óta a liberalizmusnak sikerült elérnie a fegyelem teljes lebontását, tiltólistára vételét, egy olyan kultúrát teremtett, amely nem alkalmas a saját (nemzeti) érdekképviseletére. Már régen nincs fegyelem az iskolában, a nevelésben, a közember gondolkodásában (és a fejletlen világgal ellentétben már családi és rokonsági támaszok sincsenek), amit a fegyelem hiánya (fog) követ(ni) a közlekedésben, az adófizetésben, a munkaerőpiacban stb., aminek végeredménye az angol (valamint az ehhez hasonló nyugat-európai) kultúra pusztulása és az ország visszasüllyedése lesz a harmadik világba.

Leépülőben van tehát a hagyományos világ, annak magatartásformái, gondolkodásmódja, emberi és rokoni kapcsolatai, nyelvi kifejező eszközei, az általános műveltség ismeretanyaga. És ma még nem tudni, hogy mi lép ezek helyébe. Az is lehetséges azonban, hogy az emberiség visszaretten egy ilyen változás lehetőségétől és visszatér a jól bevált hagyományokhoz. A harmadik lehetőség az, hogy a teljes (erkölcs nélküli) európai civilizáció és információs kor elbukik az iszlám népességi túlsúlya alatt (mely még ma is egy hagyományos, [(de) represszíven] erkölcsi alapú társadalom) és ezzel a sivatagi pásztorok liberalizmustól mentes hagyományos (de) represszív erkölcsisége jut uralomra (amelynek mellesleg semmi tehetsége sincs egy fejlett gazdaság és ezáltal egy fejlett társadalom fenntartására és működtetésére), kérészerűtlenül téve az információs kort.

2003-ban (a Tor böngező véglegesítésének évében) még azt írtam, hogy „... [noha az internetet lehetne] rosszra is használni, ha az interneten mindenféle szélsőséges gondolatot terjesztenének, ez kevéssé valószínű, mert az események nem az utcán fognak zajlani, hanem az emberek fejében, akik eldobható számítógépüket a kezükben tartva fognak új gondolatok után kutatni.”¹⁰

Úgy gondoltam, hogy az információs technológiák, az internet elterjedése jobbá teszi a világot és csak pozitív változást eredményezhet. Ezt a véleményemet mindössze 14 év elteltével alapvető módon kell korigálnom. Figyelmem kívül hagytam, hogy korunk modern tömegembere nem emelkedett fel egy eszményi erkölcsi lény szintjére, sőt az ancien régime úriemberéhez képest erkölcsileg is hatalmasat bukott. Az internetnek ezért a hozzá kapcsolódó erkölcsi normák és ellenőrző mechanizmusok hiányában láthatóan sok negatív következménye is van. A tizenéves kamaszok a közösségi oldalakon, egy korábban elképzelhetetlenül nagy nyilvánosság előtt alázzák meg egymást, töltenek fel egymásról kompromittáló képeket és információt. A pedofilok számára is elképzelhetetlen módon kitágultak a lehetőségek. A terroristák az interneten toboroznak új tagokat, és egyedül itt juttathatják el szabadon, minden korlát nélkül a propagandájukat a célközönséghez (itt számolnak be a sikereikről a szimpatizánsaik számára és itt félemlítik meg, terrorizálják a megtámadott népeket), a barbarizmusukat dokumen-

táló borzalmas videókkal egyetemben. Másrészt azonban az internet az a fórum is, ahol az egyszerű olvasó is le tudja leplezni azt, ha mondjuk a CNN a „politikai korrektség” jegyében sorozatosan manipulálja az eseményeket és ezáltal meghamisítja a valóságot, hogy a saját politikai világméretű megfigyelés alapján a híreket, hogy aztán a tömeg is annak megfelelően (a „politikai korrektség” jegyében) gondolkodjon, úgy, ahogyan a csatorna tulajdonosai akarják.

Ami a *politikai következményeket* illeti, azok ma még beláthatatlanok. Howar Dean 2004-ben és Barack Obama 2007-ben a közösségi médiát használta a fel a kampányához szükséges pénz összegyűjtésére. Az arab tavasz idején (2010–2012), a lázadók nagyrészt a közösségi médián keresztül szervezkedtek és tartották a kapcsolatot. 2011-ben a Facebook és a Twitter segítette az embereket abban, hogy fellázadjanak¹¹ az egyiptomi kormány ellen (egyébként egy szélsőséges iszlamista mozgalom érdekében).

A(z online) média információit nagyban meghatározza a tulajdonosok politikai beállítottsága (Fox News: konzervatív; NBC, CNN, BBC, Facebook: liberális). A híreket aztán általában ennek alapján tolják előtérbe, törlik, szűrik, cenzorálják, manipulálják. (Mint pl. a CNN a Fort Lauderdale repülőterén 2017. január 6-án történt lövöldözéssel kapcsolatban, ahol elhallgatták, hogy a latin származású elkövető áttért az iszlám hitre, iszlamista propagandát olvasott az interneten, annak a képnek pedig, melyet magáról posztolt a világhálón, levágták az alját, hogy ne látszódjon, hogy kinyújtja a mutatóujját a tawhid [Allah kizárólagossága] jeleként, a képét pedig fekete-fehérben közölték, hogy ne tűnjön ki a sötétebb bőrszíne, tehát hogy azt a látszatot kelthessék, hogy a támadás csak egy pszichikailag labilis ember tette volt, és nincs semmi köze az iszlám terrorizmushoz, hiszen a nézők helyett majd ők eldöntik, hogy mi a valóság és hogyan kell arról gondolkodni. A manipulációra az egyszerű internethasználók jöttek rá és tették közzé a felfedezésüket [akik között a manipulatív amerikai sajtóval kapcsolatban elterjedt az American Pravda megnevezés]. Ez pedig azt is jelenti, hogy senkinek sincs többé információ monopóliuma, és az elkövetett csalások rövid úton lelepleződnek. Egy másik, nem példa nélküli eset 2017 júniusának végén történt, amikor a CNN egyik producere [John Bonifield] és kommentátora [Van Jones] fecsegte ki, hogy az álhírek közlésétől sem riadnak vissza, ha az üzleti érdekeik és a liberális nézőközönségük ízlése azt kívánja meg. Ez történt, amikor a klímaszerződésből való amerikai kihátrálás után mindössze másfél nap elteltével visszatértek Trump elnök és az oroszok állítólagos kapcsolatának folyamatos sulykolásához. Kettős mércéjüket tudatos és szelektív módon alkalmazzák, hiszen ilyesféle durva manipulációkat Obama elnökkel szemben – a saját bevallásuk szerint sem – enged(het)tek meg maguknak.)

Egyes kormányzatok (Kína, Irán, a szegényes internet-infrastruktúrájú Észak-Korea, Kuba, Törökország, Szaúd-Arábia) államilag is arra törekszenek, hogy az interneten folyó szabad információáramlást az ellenőrzésük alá vonják. Norvégiában, Dániában, Finnországban és Svédországban a nagy internetszolgáltatók önként beleegyeztek abba, hogy korlátozzák azon oldalak hozzáférését, melyeket a kormányzat kifogásol. Ezek jegyzéke titkosított, egyedül a gyermekpornográfiát tartalmazó oldalak tiltása nyilvános.

További súlyos gond az információs kor kezdetén a világ mai állapota. Az információs kor nem lehet sikeres mindaddig, amíg a világ egyik része a kor legmagasabb gazdasági, társadalmi, szociális, kulturális fejlettségi szintjén áll, miközben a másik (a területileg nagyobb és a népességileg is egyre jobban túlsúlyba kerülő) része ezt meg sem közelíti. Ennek a folyamatnak pedig a legfőbb mozgató ereje az afrikai és ázsiai népességrobbanás. (Egyébként a történelem legfőbb mozgató ereje szerintem a demográfia:¹² a népességrobbanás, illetve a demográfiai krízis, és nem a gazdaság, a kultúra a hadsereg

vagy a terület.) Egy ilyen népességrobbanás a 15–19. század között Európa is keresztülment, aminek a hatalmas európai gyarmatbirodalmak kiépülése lett az eredménye.

A II. világháború előtt Európában és Amerikában is nagyjából ugyanolyan viszonyok uralkodtak, mint a mai harmadik világban. Itt is volt gyermekmunka, nyomorkegyedek a városokban, éhezés, magas gyermekhalandóság, katasztrofális egészségügyi helyzet, rossz munkakörülmények, súlyos környezetszennyezés, gyenge oktatási színvonal, az átfogó szociális ellátó rendszerek hiánya, az alacsony társadalmi réteg hatalmas népszaporulata, nyomorúságos keresetek ebben a rétegben és így tovább. A társadalom többségét itt is az alacsony réteghez tartozó családok tették ki, ahol a családonkénti átlagos 5–8 gyermek volt a természetes. A háború után azonban megszűnt a klasszikus kapitalizmus marxi formája (a munkások kizsákmányolása, rossz életkörülményei, politikai jogfosztottsága) és kiépült a szociális állam (nyugaton és a kelet-európai szocialista országokban egyaránt: mindenkire kiterjesztették a szociális ellátási formákat, tömeges lakásépítési programok kezdődtek, növekedtek a bérek, a tömegfogyasztáson alapuló gazdasági rendszer alakult ki [mely Keleten csak a hiánygazdaság szintjéig jutott el], teljes lett a közemberek politikai képvisellete [Nyugaton ténylegesen, Keleten látszólag], megszűnt a „fent” és a „lent” kategóriája), amivel nagy tömegek jutottak be az alsó osztályból a középosztályba, a legkisebb népszaporulattal rendelkező társadalmi rétegbe, ahol a családonkénti átlagos gyermekszám szinte sohasem éri el még a saját maga reprodukálásához elengedhetetlenül szükséges családonkénti 2,1-es átlagos gyermekszámot sem. Hosszú távon pedig az a kulturális és földrajzi régió lesz a győztes, amelyik nagyobb népességgel fog rendelkezni (mint a gyarmatosítások idején Európa), noha a gazdasági fejlettsége rendes körülmények között ezt nem tenné lehetővé. A népessége idővel, lassan, de biztosan majd úgyis meghozza számára a gazdasági, katonai, területi és végül kulturális túlsúlyt. (A 20. század végéig a kontinensek közül egyedül Ázsia lakossága volt nagyobb, mint Európáé, az 1970-es évekig Kairó volt Afrika egyetlen milliós városa, Isztambul lakossága pedig 1975-ben a maga 2,14 milliós népességével [a mai 14,6 millióhoz képest] szinte azonos volt, mint ugyanekkor Budapest 2,038 milliós lakossága [a mai 1,757 millióhoz képest]. Ez a nagyjából hétszeres demográfiai növekedés ilyen rövid idő [mintegy 100 év] alatt általánosnak mondható a fejlett és a fejlődő világ országai között.)

Korábban azt is leírtam,¹³ hogy a társadalomban létezik egy hármas tagozódás (az alacsony, közép és magas társadalmi rétegek képében), melyekhez megfelelő kényelmi szintek is tartoznak. Ez többek között egy lehetséges választ ad a demográfiának arra a régi problémájára is, hogy miért sokkal nagyobb a harmadik világ országainak népszaporulata, mint a sokkal jobb anyagi körülmények között élő fejlett országoké, ahol a családok a nagyobb jövedelmükből elvileg sokkal több gyermeket tudnának eltartani, mint a szegény országok családjai. Mivel minden társadalmi rétegnek megvan a maga „kényelmi szintje”, minden réteg ennek kielégítésére törekszik. Az alacsony társadalmi réteg megelégszik kevesebb anyagi jóval (fogyasztási cikkel) is és a sok gyermekben a kényelmi szintje fenntartásának az egyedüli eszközt látja. A középrétegnek már nagyobbak az anyagi (és a fogyasztási cikkek iránti) igényei, amit csak a születésszabályozással tud kielégíteni. Számukra a (kettőnél) több gyermek eltartása annak veszélyével fenyeget, hogy a kényelmi szintjük visszasüllyed az alacsony társadalmi réteg szintjére, míg a kevés gyermek megteremti számukra annak esélyét, hogy ők vagy a gyermekeik (a jobb iskoláztatási lehetőségek és a vagyon öröklése révén) a magas társadalmi rétegbe emelkedjenek.

Mivel a fejlődő országokban az alacsony társadalmi réteg aránya a legnagyobb, ezért sokkal nagyobb ezen országok népszaporulata is. A gyermekeiket nem iskoláztatják,

ezért nincsenek ilyen jellegű kiadásai, és vagyont sem tudnak/kell rájuk hagyni, tehát a kényelmi szintjük mindig ugyanazon alacsony szinten marad (ahonnan lejjebbre már különben sincs hova süllyedni), tehát szabad az út a gyermekek számát illetően, sőt – az állami szociális ellátó rendszerek hiányában – idős korukban egyedül a sok gyermek együttes ereje tud róluk gondoskodni, s ugyanazt az alacsony kényelmi szintet fenntartani számukra, ami azt is jelenti, hogy szükség van a rokoni (családi) összetartozástudat kulturálisan meghatározott erős kötelekeire, erkölcsi rendszerére (szemben a jóléti társadalmak fragmentált családjaival), hogy a gyermekek a *kötelességüknek* érezzék ezt a fajta gondoskodást a szüleikről (a [hagyományos {európai}] keresztény erkölcsiségnek és népzületnek is az egyik alaptétele [volt], hogy „tiszteld apádat és anyádat”), melyben a saját gyermekeik részéről majd ők is részesülni fognak, tehát ezzel a magatartással az ő számukra is példát kell mutatniuk. Ezért egy ilyen szociális és kulturális környezetben erősek a rokoni, vérségi kötelekek, és (az idősek kényelmi szintjének veszélyeztetése miatt) nem is tartják sokra azt a férfit és nőt, akinek kevés gyermeke van vagy egy sincs.

A fejlett országokban ezzel szemben a közép réteg aránya a legnagyobb, azon rétegé, amelyek a legkisebb népszaporulattal (és dezintegrált rokoni kötelekekkel) rendelkezik. Amikor tehát a második világháború után kialakult a szociális állam és az állami szociális ellátó rendszerek (a nyugati és a kelet-európai országokban egyaránt), a korábban alacsony társadalmi csoporthoz tartozó népesség nagy tömegei jutottak be a középosztályba, a legalacsonyabb szaporulattal rendelkező csoportba. Ezért vannak ma demográfiai problémáink. A megoldás tehát ennek megfelelően az, hogy teljes mértékben kielégítjük ennek a közép rétegnek az anyagi szükségleteit, hogy úgy érezze, esélye van belépni a felső társadalmi csoportba (amit egy irányított erkölcsi és gazdasági rendszerrel is össze kell kapcsolnunk – lásd alább), mégpedig úgy, hogy ezen érdekeiket a családok *csak* úgy elégíthetik ki, ha ezzel együtt a gyermekek számát is a követelményeinknek (az állami *megrendelésnek*) megfelelő (ötgyermekes) szinten teljesítik (aminek fejében gyermekként az éves fizetésük tízszeresének megfelelő anyagi juttatásban részesülnek; ezt az elvet egy korábbi cikkemben – és az előtt – már kifejtettem,¹⁴ mely a CSOK megkomponálására is hatással volt).

Az olyan idealista intézkedések, mint például az, hogy Bill Gates és feleségének alapítványa 1 milliárd dollárt adományoz a malária elleni harcra vagy az, hogy a modern mezőgazdaság egyre több élelmiszert képes előállítani, amivel nincs többé éhínség vagy az, hogy a tudomány egyre több trópusi betegség ellen talál gyógymódot, önmagukban még nem elégségesek, mert ezek mellett egyetlen darab olyan globális intézkedés sincs, amely nemcsak növeli és egyre gyorsítja a népességgrobbanást, mint az előbbieket (ami a közeljövőben nem Amerikának, hanem Európának és a migrációtól sújtott területeknek fog súlyos gondot okozni), hanem képes azt kordában is tartani. Amint láttuk, az egyetlen ilyen hatásos intézkedés a nagy tömegek beemelése a középosztályba, a szociális állam globális kiépítése által, ahol drasztikusan csökken a népszaporulat és megszűnik a migráció. A „fejlődő” országok nagy részében még ma is ismeretlen fogalmak az olyan szociális vívmányok, mint a nyugdíj, az egészségbiztosítás, a szociális biztosítás, a munkavégzési szabályozások, a kötelező és ingyenes általános iskolai oktatás stb. Ezek hiányában az alacsony társadalmi réteg családjai egyedül a sok gyermekkel (és nem az állami szociális ellátó rendszerekkel) tudnak védekezni az éhenhalás ellen.

Mindennek a mi szempontunkból (az információs kor régiójában) háromféle kimenetele lehet: 1. elsöpör minket a harmadik világ népességgrobbanása, amivel véget ér a történelmi szerepünk (és ezzel együtt semmivé lesz az információs kor is), 2. óriási világháborúk jönnek, ahol hatalmas méretű népességirtásokkal leszünk kénytelenek vé-

dekezni, hogy újra az elengedhetetlenül szükséges népességi túlsúlyra kerüljünk, miközben vissza fogunk térni a legsötétebb fasiszta ideológiákhoz, vagy 3. a világ népessége a középréteg szintjén stabilizálódik. (Ennek érdekében egy 4. stratégiára van szükség, a birodalmi szemléletmódra: aktív kül-, hadügyi, kulturális és gazdaságpolitikára, ahol mások alkalmazkodnak a mi politikánkhoz és nem mi a másokéhoz. Arra van tehát szükség, hogy mi határozzuk meg a történelem alakulását, a történelmi, társadalmi, gazdasági, hadügyi, kulturális stb. trendeket, ami manapság Európában egyáltalán nincs így. S ha egy ilyen 4. stratégia nincs, semmi sincs és nem is lesz/lehet.)

Ezért a környezetvédő pártok mintájára itt lenne az ideje egy másik fontos, specifikus témakört szem előtt tartó párttípus, a *népesedési pártok* létrehozásának. A konzervatív, szocialista, liberális és környezetvédő pártok mellett ez lehetne az ötödik fajta párttípus. Ennek elsődleges célja, melynek minden más politikai célt alá kellene rendelnie, a világ országaiban a népesedési viszonyok vizsgálata, alakítása, politikai képviselése lenne. A harmadik világban ez a túl nagy a népszaporulat korlátozását, a fejlett világban meg túl kicsi népszaporulat növelését jelentené. Egy népesedési párt feladata tehát az, hogy ezen kérdést elsődleges szempontként kezelve ennek rendeli alá az összes többi fontos (gazdasági, kulturális, környezetvédelmi, hadügyi, politikai, szociális stb.) kérdést, hogy a világ országaiban helyreállhasson a népesedési egyensúly. Ez ma a legfontosabb kérdés a világon, a környezetvédelemnél is fontosabb. Ha ugyanis túl nagy a népszaporulat, az a környezetet is elpusztítja és egy élhetetlen világot teremt (a népesedés elsődleges a környezetvédelemmel szemben), ha meg túl kicsi, az emberiség idővel kihal és a természet magától is visszaburjánzik (mint pl. Csernobilban: a népesedés itt is elsődleges a környezetvédelemmel szemben). Egy népesedési párt feladata tehát az, hogy képviselje az egyensúlyi népesedés elvének politikáját, felmérje a helyzetet és annak megfelelően avatkozzon be a politika és a szociális rendszer adminisztratív eszközeivel ahhoz, hogy az ember a környezetével összhangban élhessen a Földön.

Olyan intézkedésekre is szükség van tehát, melyek korlátozzák a harmadik világ népességrobbanását. Ehhez az első lépésben arra van szükség, hogy a fejlett világ politikuma kimondja, a világnak ma ez a legfőbb problémája. A (liberális) fejlett világban azonban ez az egyik fő tabutéma, mert a(z) egyébként önhibájukból) „szegény és szerencsétlen” országokat (aminek pozitív ellenpéldája Dél-Korea felemelkedése, saját erejéből, az 1962-es fejenkénti 120 dolláros GDP-szintről) a fejletteknek (az állandóan készenléti állapotban tartott rasszizmus vádja miatt) nem illik kérdőre vonni és korlátozás alá vetni. Nem illik felvetni, hogy a fenntartható fejlődés nemcsak azt jelenti, hogy a fejlett világ visszafogja a fogyasztását és abból egy kis részt a fejlődő világnak is lecsöpögtet, hanem azt is jelenti, hogy a harmadik világnak is vannak ezzel kapcsolatban tennivalói, mégpedig elsősorban a saját népességrobbanásának a visszafogása (egy fenntarthatatlan folyamatnak a megszüntetése). (Mindaddig, amíg Nigéria népességét 2030-ra 262 millióra becsülik [44%-os növekedés], Bangladesét 186 millióra [16%-os növekedés], ez a folyamat nem valósulhat meg.) A harmadik világban csak elvéve találunk születésszabályozási programokat, mint amilyen a kínai egy gyermek, majd két gyermek program, vagy Indiában az anyagi jutalmazás ellenében végzett (főleg-meddig erőszakos) sterilizálások.

Ha tehát nem akarjuk, hogy elsöpörjenek bennünket a népességrobbanási folyamatok, sem egy világméretű népiirtásba nem akarunk belemenni, a nagy tömegeket az egész világon be kell léptetni a középrétegbe és mindenhol ki kell építeni a szociális államot. Ehhez első lépésben a „fejlődő” országokban is be kell vezetni a kötelező és ingyenes általános iskolai oktatást. (Minél iskolázottabb egy nő, annál kevesebb gyermeket szül.)

Ennek érdekében (elsősorban azért, hogy a fejlődő világ népességrobbanását féken tartjuk) akár egészen odáig is el kell mennünk, hogy ennek követelményrendszerét a saját érdekünkben, mégpedig a saját túlélésünk érdekében rákényszerítsük a fejlődő világra. Ha a szociális államot nem hajlandók bevezetni, nem kereskedünk velük és gazdasági szankciókat vezetünk be. Végső esetben pedig a harmadik világ országait fegyveres erővel is meg kell szállni, hogy ott egy számunkra és a fenntartható világ számára megfelelő gazdasági és társadalmi (valamint ezekkel együtt egy kulturális) struktúrát vezessünk be. A mai liberális politikai garnitúrával azonban erre nincs semmilyen lehetőség, ezért egy liberális társadalom (biológiaiilag, erkölcsileg) nem is életképes (és vele együtt mi sem vagyunk azok).

A társadalmi struktúrák efféle oktrojált átalakítása egyébként nem volt példa nélkül a történelem folyamán. A II. világháború után az amerikaiak Japán megszállását (1945–1952) arra is felhasználták, hogy a hagyományos japán militarizmust és a feudális beütésű japán társadalmat nyugati mintájú társadalmi reformokkal szelidítsék meg. Ennek érdekében a megszálló erők 1945-ben lehetővé tették a szakszervezetek megalapítását, a kollektív szerződések megkötését, a munkabeszüntetést. Kiépültek a demokratikus intézmények, felszámolták a nagybirtokot és a parasztok az 1946-os második agrárreform keretében tömegesen jutottak földhöz. 1948-ban az amerikaiak eltörölték a jótételési kötelezettségeket és pénzügyi támogatásban részesítették a japán ipart. 1949-ben az amerikai Shoup-csoport javaslatokat tett az adóreformra, Dodge javaslatainak célja pedig a kivitel növelését célozta. Megindult a falusi lakosság városokba áramlása. Az 1951 utáni káprázatos gazdasági fejlődést a koreai háború (1950–1953) hatalmas megrendelése ősztönözték. Mindennek eredménye pedig egy fergeteges japán gazdasági fejlődés lett, mely során a saját tehetségükből új iparágakban tettek szert vezető szerepre, és sokáig a világ második legnagyobb gazdaságát tudhatták a magukénak, miközben a háború előtt Japán még a szegényebb országok közé tartozott.

Ma is valami hasonlóra volna szükség. Ezért az Európai Uniónak meg kellene szállnia és a protektorátusa alá kellene vonnia a minimális lakossággal (kb. fél millió fővel) rendelkező egykori Nyugat-Sahara területét (egy-egy kisebb közigazgatási egységet juttatva minden tagállamnak), melyet 1976 óta Marokkó tart megszállva (s melynek megvásárlását Spanyolországtól az Osztrák–Magyar Monarchia 1899-ben próbálta meg kikényszeríteni). Ezen a területen lehetne Európán kívüli tranzitónákat létrehozni a migránsok számára, akiket a kérelmük elbírálásáig vagy véglegesen itt lehetne elhelyezni, majd innen lehetne repatriálni és a terrorizmus gyanúja miatt megfigyelt elemeket is ide lehetne deportálni.

A kérdés tehát úgy áll, hogy a fejlett világ információs társadalmainak sikerül-e újra népességileg megerősödni és egyúttal erkölcsi alapúvá válnia, vagy végrehajtja az egyes országok (Németország, Svédország, Franciaország, Belgium, Nagy-Britannia stb.) által „sikeresen” elindított népességcserét, majd átadja a terepet egy másik etnikumnak, kultúrának, hagyománynak és erkölcsiségnek. Ahogyan Kertész Imre (1929–2016) írta *A végső kocsmá* (Magvető, 2014) című könyvében, mely a Nobel-díjas író naplőfeljegyzéseit, szépirodalmi vázlatait tartalmazza: „Európa, gyerekes és öngyilkos liberalizmusa miatt, hamarosan aláhanyatlik. Európa alkotta meg Hitlert, és Hitler után a kontinensnek nincsenek érvei: a kapuit szélesre tárja az iszlám előtt, nem mernek többé beszélni fajról és vallásról, miközben az iszlám csak az idegen fajokkal és vallásokkal szembeni gyűlölet nyelvét ismeri.” Ezen az úton Európa a saját vesztébe rohan: „Beszélnék arról, hogy a muzulmánok elárasztják, megszállják és elpusztítják Európát, és hogy az európaiak hogyan viszonyulnak mindehhez, az öngyilkos liberalizmussal és

a buta demokráciával. [...] Mindig ugyanúgy végződik: a civilizáció eléri az érettség bizonyos fokát, ahol már nemcsak hogy nem képes megvédeni önmagát, hanem látszólag érthetetlen módon a saját ellenségét imádja.” (Ezzel az öngyilkos stratégiával szemben mindenkor Bethlen Gábor fejedelem végrendeletének útmutatását kell követnünk: „Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk: erdélyi magyarokul, őseink nyelvében és vallásában, gyermekeink fényes tekintetében és a szülőföldhöz való ragaszkodásban.”)

A visszatérés az erkölcsi alapra nehéz dolog lesz, mert a szocializmus és a liberalizmus (ugyanolyan) vallásellenes, nemzetellenes (és ehelyett inkább internacionalista), (hagyományos) erkölcsellenes és a (liberalizmus esetében hagyományos) gazdaságellenes, mint a kommunizmus volt. A liberalizmus gyermeteg naivitása a gazdaság terén abban mutatkozik meg, hogy a kommunizmus teljes központi gazdasági ellenőrzése helyett a másik szélsőségbe, a korlátlan szabadpiac és -kereskedelem elvének vermébe esik. A liberális elméletgyártók a kapitalizmus kezdetén bizonyára azt gondolták, hogy majd csupa felvilágosult gazdasági szereplő és talpig becsületes bankár fog kereskedni és üzletelni egymással (miközben az erkölcsileg feddhetetlen úriember fogalmának megszűnése éppen a liberalizmus megszületéséhez, az 1812-es spanyol liberális alkotmányhoz köthető). A realitás ezzel szemben az, hogy a megvilágosodott (és nem felvilágosult) gazdasági szereplők szabad gazdasága a szabad rabláshoz (az egoizmus elburjánzásához és az önérdék maximális kiaknázásához) vezetett, ezért született idővel egyre több és részletesebb korlátozó szabályozás pl. a pénzpiacok számára is, hogy a féktelen és természetellenes liberalizmussal szemben helyreállhasson a természetes egyensúlyi állapot.

A tömegkor a fejlett első világban mára elérte érettsége végső fokát, amikor sem népességileg, sem gazdaságilag, sem kulturálisan és lassan már katonailag sem képes megvédeni önmagát. A kérdés az, hogy az információs kor is egy hanyatló állapotból fog-e elindulni, amivel nagyon rövidre szabott lesz a története vagy képessé válik a kulturális, népességi, gazdasági, katonai megújulásra. Az információs kultúrát ugyanis csak azok építhetik fel, akiket (a korlátlan liberálisokat) a többiek katonailag, kulturálisan, gazdaságilag, népességileg (és erkölcsileg) megvédenek (meg tudnak védeni, ha ezt hagyják nekik). A liberálisok hiába hirdetik a nagy (liberális) szabadságot (ahol ez a fajta tautológia egyáltalán nem fölösleges), ha egy ilyen társadalom semmilyen tekintetben sem képes megvédeni és fenntartani önmagát (népességileg a maga 1,2–0 átlagos családonkénti gyermekszámával, kulturálisan az ellenség imádásával és a kulturális visszavonulással, gazdaságilag a korlátlan laissez faire elvével, katonailag az 1 százalék alatti védelmi kiadásokkal a GDP-hez viszonyítva [szemben pl. 2015-ben a szegény országok, mint Törökország 2,1 vagy Kolumbia 3,4, Namíbia 4,8, Algéria 6,2, Angola 3,5, Omán 14,2, Dél-Szudán 10,9, az arab országok 8,2, a Közel-Kelet és Észak-Afrika 7,7, illetve Oroszország 5, az USA 3,3 és Szaúd-Arábia 13,5 százalékos katonai kiadásaival¹⁵]). Szerencsére azonban a világon nemcsak a liberális szabadság és a sivatagi pásztorok represszív erkölcsisége létezik. Ezért a kisebbség véleménydiktatúrájával (a political correctness elvével) szemben is maradt még némi reményünk, de csak akkor, ha talpra állunk és talpon is maradunk.

Az információs kor *gazdasági következményei* közül a legszembetűnőbbek az internettel kapcsolatos összefüggések. Az internet ma már az asztali gépeken és a hordozható számítógépeken kívül elérhető a mobil eszközökön, táblagépeken, adatkártyákon (elektronikus kártyák, memóriakártyák, azonosító kártyák), játékkonzolokon, modemeken, routereken, műholdas telefonokon, GPS berendezéseken, okos televíziókon, zenelejátszókon stb. keresztül is. Egy olyan közeli jövő felé tartunk, amikor az internet drótnélkü-

li berendezésekkel is elérhető lesz a világ bármely pontján, a tengerektől a szárazföldek lakatlan régiójáig és a közeli világűrig.

Az autópályák kamerái már össze vannak kapcsolva a forgalomellenőrzéssel, az autópálya-matricák ellenőrző rendszereivel, (Magyarországon) az adóhivatal EKAER rendszerével (a közúti áruforgalom nyomon követése, az áfa-csalások kiszűrése). Ma már az edzéseken a futballisták is helykövető érzékelőket viselnek, az úszók és futók teljesítményét pedig kamerákkal veszik fel és számítógépes programokkal elemzik. Vonalkódok, QR-kódok, csipek kerülnek a ruhákba, az élelmiszerek csomagolására. Napjainkban kezdenek teret nyerni az önvezető autók. A legközelebbi jövőben mindenki és minden kommunikálni fog egymással. Minden és mindenki információt közöl magáról és információt szerez be másról és másról, hogy hatékonyabb (?) és könnyebb legyen az ember élete. A hűtőszekrény felméri, hogy milyen élelmiszerek vannak kifogyóban és üzenetet küld a háziasszony mobiltelefonjára, hogy a vásárláskor ne feledkezzen meg semmiről. A kuka érzékelői jelzik a telítettségi állapotát, az intelligens ház előmelegíti a szobákat, hogy az érkezéskor kellemes hőmérséklet fogadja a lakókat.

Az információknak és a kommunikációnak ez az összessége azonban nemcsak a kényelműket, hanem az ellenőrzésünket és a befolyásolásunkat is szolgálhatják. A marketinges cégek könnyen felmérhetik a szokásainkat és a megfelelő irányba befolyásolhatnak bennünket, hogy a saját javukra könnyítsenek a pénztárcákon. Akár mesterséges szükségleteket is gerjeszhetnek számunkra, hogy olyasmit is megvegyünk, amire valójában nincs is igényünk (ami az alább részletezendő irányított gazdaság szempontjából nem befolyásolásként, hanem gazdasági szükségszerűségként jelenik meg). A politikai pártok felmérhetik a nézeteinket és ennek megfelelően a mi személyünkre szabhatják az üzeneteiket, a saját, nem pedig a mi politikai, gazdasági, szociális, kulturális érdekeik keresztül vitele érdekében.

A jövőben a harc nem a nyersanyagokért fog folyni, hanem az információért és létrejön a globális falu. A tömegkorra jellemző tömegtermeléssel szemben a tömeges személyreszabás elve fog érvényesülni, amikor egyéni szempontok szerint lehet tömegtermelést folytatni.¹⁶ A másik markáns jelenség a fizikai munka automatizálása lesz, ami hatalmas társadalmi feszültséget is okozhat a munkájukat tömegével elvesztő emberek között, ha a társadalmi struktúrákat nem a megfelelő módon alakítjuk át. Egy felmérés szerint a fizikai munka felét már ma is automatizálni lehetne. (Egyébként a demográfiai problémából adódó gazdasági gondokra sem a bevándorlás a megoldás, hanem az automatizáció.)

Mivel a robotok az emberek munkáját veszik át, ez kevesebb személyi jövedelemadót és nyugdíjjárulékot is jelent az állam részére, ezért olyan intézkedést kellene bevezetni, hogy a termelővállalatokban munkába állított robotok után nyugdíjjárulékot kelljen fizetni. Én ezt az elvet tartom ezen cikk legfontosabb megállapításának. (Robotadót korábban már Bill Gates is javasolt.) A mai demográfiai helyzetben 2030-ra a szlovák költségvetés maximálisan 90 euró nyugdíjat lesz képes garantálni mindenki számára, és bizonyára Magyarországon is ez a helyzet. Ezért a nyugdíjkorhatár emelése és más efféle (negatív) adminisztratív intézkedések helyett új forrásokat kell bevonnunk a nyugdíjrendszerbe. Amennyiben tehát a robotok átveszik az emberek munkáját, amire a jövőben egyre nagyobb mértékben fog sor kerülni, akkor ezt úgy kell kompenzálni, hogy a vállalatoknak minden egyes robot után nyugdíjjárulékot kell fizetni. Ezzel a jelenlegi demográfiai helyzetben megteremtjük a nyugdíjrendszer stabilitását (meg persze ennek másik elemeként az általunk felvázolt demográfiai programot is végre kellene hajtani). Amennyiben a termelésben ötször annyi robot van, mint nyugdíjas, a nyugdíjrendszer

is zavartalanul működhet. Ehhez persze olyan volumenű termelésre van szükség, amely eltartja ezt az ötször több robotot, amit a termelés-fogyasztás alább felvázolt mesterséges felduzzasztásával lehet elérni.

Ennek (is) az érdekében egy új gazdasági fordulatra és új gazdasági szerkezetre is szükség van. Valami olyasmire, mint ami a II. világháború után történt, amikor a hatalmasra felduzzasztott haditermelést, ugyanolyan termelési volumen mellett a békés termelés szolgálatába állították át, és fegyverek helyett tömegesen kezdtek autókat, hűtőszekrényeket és más fogyasztási cikkek gyártani a hadszíntérről visszatérő katonák családjai számára, akik a megnövelt bérek révén, a középosztályba beemelt termelők és fogyasztók lettek. Ezzel kialakult a fogyasztói társadalom és a fentebb említett szociális állam. Ha az elődeink erre egyszer már képesek voltak, ugyanezt mi is meg tudjuk valószínűsíteni. Korábban már erről is írtam.¹⁷

Egy olyan szabályozott gazdaságra van tehát szükség, amely a termelés–fogyasztás kapcsolaton alapul, ahol nemcsak a termelést szabályozzuk, hanem a fogyasztást is. Ha ugyanis létre tudunk hozni egy tetszőleges nagyságú termelést, akkor ehhez egy tetszőleges nagyságú fogyasztást is hozzá tudunk rendelni, létre tudunk hozni. Ha pedig a termelés és a fogyasztás is egy nagyobb volumenben történik, az sokkal nagyobb átlagos életszínvonalat is jelent. (A középréteg tagjai így a gyakorlatban is eljuthatnak a felső réteg fogyasztásának szintjére.) A termelés–fogyasztás kapcsolaton alapuló társadalmat és termelést kell tehát létrehozunk.

Egy tetszőleges nagyságú termelést (és ezzel gazdaságot) létrehozni nem gond, de csak akkor, ha az előállított termékekre van (fizetőképes) kereslet, fogyasztói réteg. Ebben a rendszerben tehát nemcsak a termelést kell mesterségesen felduzzasztani, hanem a fogyasztást is, hogy a termelés–fogyasztás kapcsolat működhessen. Ez pedig egy szabályozott piacot igényel.

Először is a felduzzasztott (nagy részt robotokkal végzett) termeléshez szükség van egy megfelelő nagyságú fogyasztói rétegre. Ezt úgy állítjuk elő, hogy mindenkit, aki elérte az 50 éves kort, nyugdíjba küldünk. Egy másik nagy fogyasztói réteg lehet a nagycsaládosok csoportja, ahol az egyik szülő otthon van a gyermekekkel, és amennyiben a család vállalja az egészséges demográfiai folyamatok szempontjából szükséges öt gyermeket, kiemelt pénzügyi támogatásban részesül.¹⁸ És végül, a harmadik csoportot maguk a termelés részvevői, az anyagi és szellemi javakat előállító emberek képezik. Ezen három csoport tagjai a fizetésük mellett bankkártyát is kapnak, amelyre évenként elhelyezzük az éves kereset hússzorosát, illetve annyit, amennyi a megvalósult teljes (esetleg differenciált) termelési volumenből rájuk esik. Ezt a pénzt azonban készpénzben nem tudják felvenni, ezért nem jelenik meg fölösleges, inflációt generáló pénz a piacon, hanem csak az állam által előírt módon és mennyiségben lehet felhasználni.

Ha tehát van egy bizonyos termelési volumen, pl. autókból, televíziókészülékekből, mégpedig olyan (magas) mennyiségben, amely mondjuk évi 10 százalékos gazdasági fejlődést és GDP-növekedést eredményez, akkor ezt a volument úgy helyezzük el a fogyasztóknál, hogy a bankkártyájukra utalt összeg terhére előírjuk, hogy egy családnak mennyi idő alatt *mennyi* autót, televíziót, elektronikus készüléket stb. kell vásárolnia (de nem írjuk elő, hogy *milyen* hazai gyártású terméket kell vennie, amivel a hazai márkák közti verseny fennmarad). Tudjuk tehát, hogy mennyi terméket állítottunk elő, és így azt is tudjuk, hogy mennyit kell elfogyasztatnunk ahhoz, hogy a termelés és ezáltal a fogyasztás körfolyamata (egy folyamatosan növekvő szinten) állandó és zökkenőmentes lehessen. Egy ilyen rendszerben nemcsak a termelés, hanem a fogyasztás is magas szinten tartható, az emberek pedig elégedettebbek lesznek attól, hogy valóban képesek

megszerezni a legújabb, legjobb minőségű és legdrágább fogyasztási cikkekét is. Így egy öngerjesztő folyamat alakul ki: a magas szintű termelés magas szintű fogyasztással jár együtt, miközben folyamatosan emelkedik az általános életszínvonal és ezzel együtt az emberek kulturáltsági szintje, társadalmi státusza, a társadalmi egyensúly. (Ha valóban létezik olyan fogalom, hogy a történelem vége, akkor ez bizonyára az.)

A termelés volumenének olyan nagynak kell lennie, amit az élő munkaerő már nem képes kielégíteni, csak az automatizált termeléssel együtt. Ezért akkor, ha (netalán) gazdasági válság van, egyszerűen csak leállítunk néhány robotot és nem a munkásokat bocsájtjuk el. Ha pedig nagyobb termelésre van szükség, egyszerűen csak újabb robotokat állítunk be. (Az automatizált termelés bevezetése tehát csakis egy ilyen társadalmi, termelési és fogyasztási szerkezet mellett lehet zökkenőmentes.)

Ahhoz azonban, hogy ez a termelés-fogyasztás kapcsolat működjön, egy országnak mindent (a televíziókat, autókat stb. és azok alkatrészeit) saját magának kell előállítania. Ha ugyanis csak a kész termékeket hoznánk be külföldről, akkor lenne ugyan fogyasztás, de csak termelés nélkül és a termelés hasznát külföldi országok főlnék le, amivel kiesne a fogyasztói réteg harmadik csoportja, a termékeket előállító emberek, akik a fogyasztói réteg gerincét alkotják. Ezért minden országnak saját elektronikai ipart, autóipart, könnyűipart stb. kell kiépítenie, elsősorban a saját piacára kell támaszkodnia (ahol a termelési-fogyasztási volumen további növelése a termelés és fogyasztás és/vagy a népszaporulat növelésével érhető el). Ez a rendszer bizonyára káros lesz azon néhány nagyvállalkozó számára, akik globális kereskedelemmel, termeléssel és szállítással foglalkoznak, azon mintegy 300 család számára, amelyek a mai világ gazdaságát az ellenőrzésük alatt tartják, de hasznos lesz az egyes országok gazdasága és a nagy tömegek részére is. Az olcsó munkaerőre támaszkodó, külföldre vitt termelés helyett minden országban a magas munkabérekre és magas életszínvonalra épülő hazai termelés (és fogyasztás) elve fog érvényre jutni. Mivel van hazai termelés, mindenkinek otthon is van (magas jövedelmet biztosító) munkája, amiből magas szintű fogyasztást engedhet meg magának, és nem kell a munka után máshova vándorolnia.

Amennyiben tehát mindent mi magunk állítunk elő, egyre újabb iparágak jönnek létre, az embereket pedig a fizikai munkát átvevő robotok helyett a fejlesztésbe kell/lehet átirányítani. Az országnak egyre újabb területeken lesz szüksége a fejlesztésben dolgozókra (a termékek és alkatrészek kifejlesztéséhez), s miközben megnövekszik a fejlesztők iránti szükséglet, a fizikai munka visszaszorul. (Egy ilyen társadalomban a munkahét is mindössze háromnapos lehetne: kedd, szerda, csütörtök – ösztönözve ezzel a turizmust is. Jack Ma, kínai üzletember, az Alibaba alapítója 2017-ben négyórás munkanapot javasolt, hasonló következményekkel számolva a turizmus terén.) Ezzel pedig valóban létrejön a tudásalapú társadalom, nemcsak a szavak és az elméletek, hanem a gyakorlat szintjén is, hiszen ez (a szellemi munka) lesz az emberi munkavégzés alapformája. Egy értelmiségi társadalomra van tehát szükség. Ha a mai helyzettel szemben, ahol a fejlesztés a néhány nagy termelő ország korlátozott számú fejlesztői központjában összpontosul, nagyon sok fejlesztői központ alakul ki, sokkal több új ismeret és eljárás is létre fog jönni, ami a fejlődést még gyorsabbá teszi. Nagyon sok olyan ember lesz, aki manapság legfeljebb csak fizikai munkát végezhet, aki felfedezi magában a kreativitást és ugyanezt a környezete is felismeri. Az érvényesülésnek nem is nagyon lesz más módja, csak a kreativitás.

Valaki ezzel szemben azt vethetné fel, hogy egy ilyen magas szintű termelés és fogyasztás lehetetlen a nagy energia- és nyersanyagigény miatt. Ha azonban az egész világ belép a középosztály társadalmába és mindenhol kiépül a szociális állam, a világ népes-

sége egy fenntartható szinten stabilizálódik, ami mindenki számára magas életszínvonalat tesz lehetővé. Másrészt a növekvő energia-, víz- és nyersanyagigény is kielégíthető az új technológiák és felfedezések (pl. az űrkutatás) által, melyeket eddig az emberiség még mindig képes volt megtalálni. A naprendszerben és a világegyetemben elegendő nyersanyag áll rendelkezésre bármilyen magas szintű termeléshez és fogyasztáshoz. Az energiaszükségletünk fedezéséhez pedig elégséges kihasználni a világegyetem leggyakoribb elemének, a hidrogénnek az energiatartalékát, mely a tengervízben a Földön is korlátlan mennyiségben rendelkezésre áll és (az ugyancsak korlátlanul rendelkezésre álló) oxigénnel együtt újra vízzé alakítható.

Korábban én magam is javasoltam egy ezzel kapcsolatos lehetséges újítást:¹⁹ egy hektár alapterületű, 200 emelet magas épületek növénytermesztés céljával; a tetőn öszszegyűjtjük az esővizet, melyet több lépcsőben vízturbinákon vezetünk át energiatermelés céljával; a földszinten a vizet elektrolízissel elemeire bontjuk, ahonnan a hidrogén önmagától felszáll a legfelső emeletre, ahol energiatermelés mellett újra vízzé alakítjuk és egy újabb energiatermelő ciklusban hasznosítjuk. Az olyan globális katasztrófák esetén, mint amilyen egy szupervulkán kitörése, amikor évekre elsötétülhet az ég, hatékony élelmiszertermelést csak az ilyen zárt, energetikailag önálló épületekben lehetne folytatni. Ilyen energiatermelő tornyok önállóan is létesíthetők elektromos áram előállítására, szennyvíztisztításra és a tengervíz sótalanítására. (A tengerparton felállított torony, melynek aljába szabadon betódul a tengervíz, ahol azt elektrolízissel felbontjuk. A hidrogén felszáll a torony tetejébe, ahol energiatermelés mellett újra vízzé alakítjuk át és több lépcsőben vízturbinákon vezetjük keresztül, majd az édesvíz a torony alja fölött kifolyik a szabadba a további hasznosítás céljával, miközben a torony aljában a tengervizet folyamatosan elektrolizáljuk. Emiatt a jövőben azon országok szerepe is felértékelődhet, melyeknek van tengerpartjuk. Ezért lakatlan területek bérlése, vásárlása vagy/és területcseréje útján [pl. Finnországgal, Észtországgal, Horvátországgal, Albániával, Montenegróval, Lengyelországgal; bérléssel/vásárlással Afrikában (pl. Mauritániában az Iouik és El Mamghar közti partszakaszon; vagy Szokotra szigetének megszerzésével, melynek megvásárlására a Brit Kelet-Indiai Társaságtól a Habsburg birodalom 1857–58-ban tett kísérletet), Latin-Amerikában, Ázsiában vagy az Antarktiszon, illetve a Svalbardi Egyezményhez való 1927-es csatlakozásunk életbe léptetése vagy a Jan Mayen-sziget hovatartozásának felvetése által] Magyarországnak sem ártana tengerhez jutni.²⁰)

JEGYZETEK

- 1 Szegedi László: Tömegkor. I–III. *Valóság*, 2010/3. 70–87., 2010/4. 82–112., 2010/5. 25–57.
- 2 Tim Berners-Lee: *The WorldWideWeb browser*. World Wide Web Consortium. <https://www.w3.org/People/Berners-Lee/WorldWideWeb.html> (internetes elérés 2016. december); *The document that officially put the World Wide Web into the public domain on 30 April 1993*. CERN <http://cds.cern.ch/record/1164399> (internetes elérés 2016. december)
- 3 *A Telecommunications Act of 1996* aláírása 1996. február 8-án, Al Gore és Bill Clinton beszédével: <https://www.c-span.org/video/?69814-1/> telecommunications-bill-signing; Clinton októberi beszédéről: Norman J. Medoff – Barbara K. Kaye: *Electronic Media Then, Now, and Later*. Focal Press, Burlington – Oxford, 2011. (2. kiadás) (oldalszámozás nélkül) fejezetcím: *FYI: A Radio in Every Home, the Internet in Every Hut*; feljegyzés Bill Clinton és Al Gore 1996. október 10-i beszédéről az információs szupersztrádát illetően, Knoxville városában, 1996. október 10.: *Remarks by the President and the Vice President to the People of Knoxville*. Knoxville Auditorium Coliseum, Knoxville. The White

- House. Office of the Press Secretary (Knoxville, Tennessee): <https://www.ntia.doc.gov/legacy/ntiahome/101096clinton.htm>
- 4 A közösségi alapítványokra lásd Szegedi László: A harmadik szektor. *Valóság*, 2006/9. 33–49.
- 5 Julia Murphy – Max Roser: *Internet. OurWorldInData.org.* (2016) <https://ourworldindata.org/internet>
- 6 Sz. L.: Nemesi köztársaság. *Valóság*, 1993/8. 55.; Allen Armac: *Mass Society and Mass Culture.* Charleston, 2005. I. 76.; Sz. L.: Tömegkor. I. rész. *Valóság*, 2015/3. 78.; Sz. L.: Általános genealógia. Budapest, 2015. 308. (DVD)
- 7 Sz. L.: Tömegkor. III. rész. *Valóság*, 2010/5. 25–57.
- 8 Sz. L.: Tömegkor. II. rész. *Valóság*, 2010/4. 88.
- 9 Sz. L.: Az időzített bombák hatástalanítása. *Valóság*. 2016/1. 13.
- 10 Sz. L.: Az ingyenes jobb. *Valóság*, 2003/1. 34.
- 11 David D. Kirkpatrick: Wired and Shrewd, Young Egyptians Guide Revolt. *The New York Times*, 2011. február 9.
- 12 Sz. L.: Szaporodási verseny. I. rész. *Valóság*, 2015/5. 24.
- 13 Uo. III. rész. *Valóság*, 2015/7. 82. skk.; Sz. L.: Az időzített bombák hatástalanítása. *Valóság*, 2016/1. 6. skk.
- 14 Szegedi László: Az időzített bombák hatástalanítása. *Valóság*, 2016/1. 11. sk.
- 15 The World Bank, Military Expenditure (of % GDP): <http://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS>
- 16 Sz. L.: Tömegkor. II. rész. *Valóság*, 2010/4. 103. skk.
- 17 Sz. L.: Az időzített bombák hatástalanítása. *Valóság*, 2016/1. 3–4.
- 18 Sz. L.: Szaporodási verseny. III. rész. *Valóság*, 2015/7. 89. skk.; Sz. L.: Az időzített... *Valóság*, 2016/1. 11. skk.
- 19 Sz. L.: Szaporodási verseny. II. rész. *Valóság*, 2015/6. 28. (Ha egy ilyen energiatermelő ciklust egy kisebb dobozba zárunk, hidromotort kapunk, melynek üzemanyaga sohasem fogy el: az alsó tartályban tárolt vizet elemeire bontjuk, ahonnan a hidrogén a doboz felső részébe száll, és itt energia-termelés mellett újra vízzé alakítjuk, miközben a hidrogén felrobbanása egy dugattyús motort vagy generátort hajt meg. Mindössze a hidrogén felrobbantásához van szükség (külső) energiabevitelre. Egy ilyen motor felhasználható személyautók, harci járművek, sőt műholdak vagy űrjárművek meghajtására, és személyi, intézményi stb. energiaforrásként is. Ahhoz, hogy az űrben is használható legyen (pl. az ionmotorok ionjainak forrásaként), az elektromos áramot mikrohullámok formájában is továbbítani lehet hozzá. Ennek ugyanaz a hatása, mint a mikrosütőben, ami a földön gond, de az űrben nem az. Amennyiben tehát a földről vagy a holdról folyamatosan sugározzuk az energiát és az űrbe bizonyos távolságonként átjátszó parabolaantennákat telepítünk, majd a telepítési távolságokat egyre jobban megnöveljük, az energia ezen antennákon keresztül eljuttatható a műholdakhoz, ami lehetővé teszi, hogy az űrjárműveinkkel olyan távolabbi régiókat is felfedezhetünk, ahol a napelemes energiaellátás már nem működik. A rejtélyes távolbhatás pedig a közeljövőben talán az egyidejű, tetszőleges távolságú, a fénynél gyorsabb kommunikációt, sőt talán még távoli képalkotó, letapogató eszközök létrehozását is lehetővé teheti egy adott helyszínen, a helyben található vagy a mitőlünk oda kivetített atomokból, miáltal műholdak nélkül tekinthetnénk be egy tetszőleges távolságban és felszínen létező világba.)
- 20 Szegedi László: Az időzített bombák hatástalanítása. *Valóság*, 2016/4. 3.